

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 324/2020-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. júla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavné sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], obaja zastúpení advokátom JUDr. Pavlom Gráčikom, advokátska kancelária, Farská 40, Nitra, vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených v čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tost 2/2020 z 22. januára 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavné sťažnosti [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnené.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 12. marca 2020 doručené ústavné sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ 1“), a [REDACTED], [REDACTED],

██████████, ██████████ (ďalej len „sťažovateľ 2“; spolu ďalej len „sťažovatelia“), ktorými namietali porušenie základných práv zaručených v čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Tost 2/2020 z 22. januára 2020.

2. Ústavný súd po zistení, že obe ústavné sťažnosti sa týkajú právnej veci vedenej tým istým orgánom verejnej moci (najvyšším súdom) v tom istom konaní (to isté napadnuté rozhodnutie), v rámci ktorého sťažovatelia vystupujú v rovnakom procesnom postavení (obvinení), a že v konaní pred ústavným súdom sú zastúpení tým istým právnym zástupcom, pritom predmetom ústavných sťažností je namietané porušenie totožných práv zaručených ústavou a dohovorom (základné práva na obhajobu, osobnú slobodu a súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie) a v petite svojich ústavných sťažností požadujú identické rozhodnutie ústavného súdu, a navyše argumentácia sťažovateľov je vo všetkých relevantných aspektoch zhodná, v záujme hospodárnosti konania podľa § 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojení s § 166 ods. 1 Civilného sporového poriadku konania o oboch ústavných sťažnostiach uznesením č. k. PLs. ÚS 39/2020-8 z 1. júla 2020 spojil na spoločné konanie vedené pod sp. zn. Rvp 527/2020.

3. Z obsahu oboch ústavných sťažností a ich príloh zhodne vyplýva, že sťažovatelia, sú Prezídium Policajného zboru, Národnou kriminálnou agentúrou, Národnou protizločineckou jednotkou, expozitúrou Bratislava pod ČVS: PPZ-157/NKA-BA1-2019 trestne stíhaní za zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), sťažovateľ 1 aj za obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. a), c) a d), ods. 2 písm. c) a ods. 4 písm. b) a c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) Trestného zákona a § 141 ods. a) Trestného zákona a sťažovateľ 2 aj pre pokračovací obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných

a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1, písm. a), c) a d), ods. 2 písm. c) a ods. 4 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. i) Trestného zákona.

4. Na základe návrhu prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky pod č. k. VII/2 Gv 228/18/1000-407 zo 7. januára 2020 Špecializovaný trestný súd Pezinok, pracovisko Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný súd“) uznesením sp. zn. 2 Tp 33/2018 zo 17. januára 2020 podľa § 76 ods. 3 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) predĺžil sťažovateľom lehotu trvania väzby, v ktorej sa v danej trestnej veci nachádzali, do 11. júna 2020. Zároveň špecializovaný súd podľa § 80 ods. 1 písm. c) a ods. 2 Trestného poriadku väzbu sťažovateľov dohľadom probačného a mediačného úradníka nenahradil.

5. Bezprostredne po vyhlásení rozhodnutia o predĺžení lehoty trvania väzby podali sťažovatelia priamo do zápisnice o ich výsluchu pred špecializovaným súdom sťažnosti, ktoré najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Tost 2/2020 z 22. januára 2020 podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.

6. Sťažovatelia sú presvedčení, že najvyšší súd uvedeným rozhodnutím zasiahol do ich garantovaných základných práv zaručených v čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to z týchto dôvodov.

7. Po vyhlásení rozhodnutia, ktorým bola sťažovateľom a ďalším v tejto trestnej veci obvineným osobám predĺžená lehota trvania väzby, a následnom podaní riadnych opravných prostriedkov sťažovateľmi proti nemu, vo veci konajúci sudca špecializovaného súdu určil obvineným, a teda aj sťažovateľom, lehotu troch pracovných dní na podanie písomného vypracovania sťažností s upozornením, že trestný spis bude v najbližší pracovný deň zaslaný nadriadenému – najvyššiemu súdu, preto písomné sťažnosti mali adresovať priamo súdu druhého stupňa. Sudcom špecializovaného súdu určená lehota troch pracovných dní mala uplynúť 22. januára 2020.

8. Najvyšší súd o sťažnostiach sťažovateľov a ďalších obvinených rozhodol na neverejnom zasadnutí nariadenom na 22. január 2020 o 15.00 h bez toho, aby „počkal na uplynutie... určenej lehoty na podanie sťažnosti“, a tak „zmaril možnosť zdôvodnenia... podanej sťažnosti“.

9. Sťažovatelia zastávajú názor, že právo na obhajobu v sebe implikuje aj možnosť odôvodniť sťažnosť, avšak takéto právo im bolo v tomto prípade zmarené postupom najvyššieho súdu, ktorý „nerespektoval jasne vymedzenú lehotu na zdôvodnenie sťažnosti proti rozhodnutiu sudcu pre prípravné konanie o väzbe“ a o podaných sťažnostiach rozhodol v dobe, keď ešte sudcom pre prípravné konanie stanovená lehota na ich zdôvodnenie plynula. Sťažovatelia, spoliehajúc sa na inštrukciu sudcu špecializovaného súdu, svoje sťažnosti zdôvodniť nestihli.

10. Za ústavne nekonformný sťažovatelia považujú názor najvyššieho súdu ním prezentovaný v napadnutom rozhodnutí, v zmysle ktorého „sudca pre prípravné konanie nemal nastavovať lehotu na zdôvodnenie podanej sťažnosti proti predmetnému rozhodnutiu o predĺžení lehoty trvania väzby a že sťažnostný súd nie je povinný vyčkávať ba až, ako nadnesene Najvyšší súd uvádza, vyprosovať si zaslanie zdôvodnenia“.

11. Takýto názor sťažovatelia považujú za rozporný s teóriou legitímnych očakávaní ako významnou súčasťou „rozhodovacej praxe tak Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj ústavných súdov naprieč celou Európskou úniou“, podľa ktorej „je okrem jej iných čiastkových zložiek tiež vyžadované, aby štátne orgány a súdy vždy naplňali požiadavku legitímnych očakávaní“, a to aj pri „očakávaniach vytvorených vyhláseniami“. Z toho sťažovatelia vyvodili, že „keď raz sudca pre prípravné konanie stanovil (vyhlásil) taký procesný postup“, že sťažovatelia budú „mať právo (prostredníctvom svojho obhajcu) zdôvodniť podanú sťažnosť proti ním vydanému rozhodnutiu o väzbe v určitej lehote“, tak sa spoľahli (legitímne očakávali), že „skutočne... toto právo bude aj zachované, a nenastane situácia, že sťažnostný súd si povie, že toto rešpektovať nebude“.

12. Sťažovatelia, poukazujúc na relevantnú právnu úpravu, dôvodili, že podľa § 187 ods. 1 Trestného poriadku možno sťažnosť podať do troch pracovných dní odo dňa

oznámenia uznesenia. Z tohto ustanovenia vyplýva len to, že právne účinne možno uznesenie napadnúť sťažnosťou iba v určitej zákonom ustanovenej lehote, ale nič nenasvedčuje tomu, že by v tejto zákonom ustanovenej lehote musela byť sťažnosť aj odôvodnená, respektíve že by vôbec musela obsahovať nejaké dôvody. Podľa sťažovateľov je nutné rozlišovať „sťažnosť“ ako druh opravného prostriedku voči uzneseniu, ktorú je potrebné zahlísiť v zákonom ustanovenej lehote, aby mohol nadriadený orgán preskúmať napadnuté uznesenie a konanie, ktoré mu predchádzalo, a „dôvody sťažnosti“ (či odôvodnenie sťažnosti), pri ktorých už Trestný poriadok žiadnu lehotu nestanovuje. Sťažovatelia pokračujú, že dôvody sťažnosti nie sú v trestnom procese obligatónou náležitosťou sťažnosti, a preto na vyvolanie prieskumnej kompetencie nadriadeného orgánu postačí aj to, „*ak ide o podanie (zahĺásenie) tzv. bianco sťažnosti, t. j. sťažnosti, ktorá žiadne odôvodnenie neobsahuje*“. Tieto závery podľa sťažovateľov vyplývajú z ustanovení § 187 ods. 1 Trestného poriadku, ktoré stanovuje lehotu na podanie sťažnosti, a § 189 Trestného poriadku, ktoré upravuje dôvody sťažnosti a vymenúva subjekty, ktoré sú povinné sťažnosť odôvodniť, pritom ak tak neurobia, Trestný poriadok nestanovuje sankciu neúčinnosti podanej „*bianco sťažnosti*“. Sťažovatelia dodávajú, že ustanovenie § 189 Trestného poriadku nehovorí nič o tom, že by prípadné odôvodnenie sťažnosti muselo byť podané v rovnakej zákonnej lehote ako samotná sťažnosť, a už vôbec nehovorí o tom, že by odôvodnenie sťažnosti nemohlo byť zaslané oprávnenému orgánu po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty na podanie sťažnosti.

13. Sťažovatelia zhodne argumentovali, že v praxi sa uplatňujú tzv. poriadkové (či sudcovské) lehoty, prostredníctvom ktorých orgán, ktorý napadnuté uznesenie vydal, môže sťažovateľom stanoviť lehotu na odôvodnenie sťažností. Nejde tu o stanovenie povinnosti sťažovateľom, aby podanú sťažnosť odôvodnili, ale ide o možnosť, že tak môžu urobiť v určenej lehote s tým, že po jej uplynutí bude vec predložená nadriadenému orgánu na rozhodnutie sťažnosti, a to bez ohľadu na to, či podanú sťažnosť odôvodnia alebo neodôvodnia. V aplikačnej praxi sa takto bežne postupuje a túto prax možno označiť za súladnú s ustanoveniami Trestného poriadku, z ktorých vyplýva napríklad aj právo na obhajobu (t. j. právo poznať nielen obsah uznesenia, ale aj dôkazy, ktoré viedli k vydaniu uznesenia, právo poradiť sa s advokátom a za pomoci advokáta skoncipovať dôvody

sťažnosti a podobne). Právo na právnu pomoc má pritom každá osoba, ktorej sa uznesenie dotýka (napríklad aj svedok v prípade vydania uznesenia, ktorým mu bola uložená poriadková pokuta a podobne). Určenie lehoty sťažovateľom na možné odôvodnenie sťažností zo strany orgánu, ktorý uznesenie vydal, je preto vhodným spôsobom, ako dať sťažovateľom najavo, že majú priestor aj na sformulovanie dôvodov sťažností a že po tejto lehote bude vec predložená nadriadenému orgánu na rozhodnutie o sťažnostiach. V tomto smere považovali sťažovatelia za nutné zopakovať, že mali právo poznať nielen obsah uznesenia, ale aj konanie, ktoré vydaniu uznesenia predchádzalo, a nie je možné akceptovať taký výklad, pri ktorom sa majú sťažovatelia uspokojiť, len s oznámením obsahu uznesenia a už ich nemá čo zaujímať konanie, ktoré vydaniu uznesenia predchádzalo.

14. Rozhodnutím najvyššieho súdu tak podľa sťažovateľov preukázateľne došlo k porušeniu im ústavou zaručeného základného práva na obhajobu, pretože právo na spravodlivý proces, právo obhajoby a právo na rovnosť účastníkov v konaní pred súdom nemôže byť chápané a realizované len formálne, ale aj reálne, a to tak, že nezávislý a nestranný súd im umožní právo na obhajobu tým, že sa oboznámi s dôvodmi podaného opravného prostriedku, pričom pokiaľ sa obvinený legitímne spoľahne na vyhlásenie súdu vo vzťahu k určení lehoty na možnosť predloženia odôvodnenia podaného opravného prostriedku – sťažnosti proti rozhodnutiu o väzbe, nerešpektovanie a nedodržanie tejto lehoty zo strany sťažnostného súdu je vážnym porušením práva na obhajobu, a pokiaľ k tomuto došlo v prípade rozhodovania o väzbe, je takéto rozhodnutie o sťažnosti postihnuté podstatnou procesnou vadou, čo v tomto prípade vyústilo až do porušenia práva na osobnú slobodu, keďže nezákonnosť rozhodnutia o väzbe je vždy vo výsledku porušením práva na osobnú slobodu.

15. Vzhľadom na uvedené sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd po prijatí ústavných sťažností na ďalšie konanie takto nálezom rozhodol:

„1. Základné práva sťažovateľa na spravodlivý súdny proces a súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, rozhodnutím Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky zo dňa 22. 01. 2020 v konaní vedenom pod 4 Tost 2/2020, porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 22. 01. 2020 v konaní vedenom pod 4 Tost 2/2020 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Sťažovateľovi priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1.000,- Eur, ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

16. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

17. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

19. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

20. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

21. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

...

g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

22. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

23. Predmetom ústavných sťažností je namietané porušenie základných práv sťažovateľov zaručených v čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Tost 2/2020 z 22. januára 2020.

24. Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

25. Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

26. Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

27. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

28. Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

29. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

30. Ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou pripomína, že v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory príslušného orgánu verejnej moci, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred orgánmi verejnej moci bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu príslušný orgán verejnej moci vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (porov. I. ÚS 17/01, II. ÚS 137/08, III. ÚS 328/08, IV. ÚS 11/2010). Ústavný súd teda nie je prieskumným súdom a úlohou ústavného súdu nie je suplovať orgány verejnej moci, ktorým prislúcha interpretácia zákonov v rámci ich právnym poriadkom upravenej pôsobnosti a právomoci. Z ústavného postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať len také rozhodnutia orgánov verejnej moci, prostredníctvom ktorých došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, resp. také, kde k porušeniu základného práva alebo slobody došlo v konaní, ktoré vydaniu samotného rozhodnutia predchádzalo. Skutkové a právne závery príslušného orgánu verejnej moci môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (porov. I. ÚS 12/05, II. ÚS 410/06, III. ÚS 119/03, IV. ÚS 238/07).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

31. K zásahu do základného práva sťažovateľov na osobnú slobodu zaručeného v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na obhajobu zaručeného v čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru malo podľa názoru sťažovateľov dôjsť tým, že o ich riadnom opravnom prostriedku proti prvostupňovému rozhodnutiu o predĺžení trvania jeho väzby v prebiehajúcom trestnom konaní najvyšší súd rozhodol 22. januára 2020 (uznesením sp. zn. 4 Tost 2/2020), t. j. v čase, keď ešte neuplynula lehota určená sudcom pre prípravné konanie špecializovaného súdu na podanie sťažností v jej písomnej forme, resp. ich odôvodnenia, čím došlo k zmareniu možnosti sťažovateľov predložiť nadriadenému súdu svoju argumentáciu proti ďalšiemu trvaniu ich väzby.

III.A K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

32. Ústavný súd v súvislosti s namietaným porušením označených základných práv zaručených ústavou a práva zaručeného dohovorom považuje predovšetkým za potrebné zdôrazniť, že konanie pred najvyšším súdom a ním vydané napadnuté rozhodnutie bolo konaním a rozhodnutím o väzbe sťažovateľov, t. j. o ich osobnej slobode. Táto skutočnosť má podstatný vplyv na možnosť profitovania sťažovateľov z nimi označených článkov ústavy a dohovoru.

33. Pokiaľ ide o sťažovateľmi namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane konštatoval (napr. I. ÚS 100/04, III. ÚS 135/04, I. ÚS 113/05, II. ÚS 151/09, II. ÚS 311/2013, IV. ÚS 444/2013, IV. ÚS 444/2013), že ide o všeobecné ustanovenie, ktoré upravuje základné právo na súdnu ochranu, a to vo vzťahu ku konaniu vo veci samej, a nevzťahuje sa na konanie o väzbe, na ktoré je aplikovateľný čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ktorý

je vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy v pomere špeciality, a sú v ňom implicitne obsiahnuté hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Táto súdna ochrana zahŕňa základné procesné garancie spravodlivého súdneho konania s prihliadnutím na povahu a účel konania o väzbe, a preto sú na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe aplikovateľné špeciálne ustanovenia čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy.

34. Obdobne vo vzťahu k namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu ústavný súd zdôrazňuje, že označené ustanovenie je z vecného hľadiska (*ratione materiae*) v trestných veciach aplikovateľné v zásade len na rozhodovanie vo veci samej (rozhodovanie o vine a treste, t. j. trestnom obvinení) a nevzťahuje sa na rozhodovanie o väzbe, pre ktoré platí špeciálna, z hľadiska procesných záruk poskytnutých osobe nachádzajúcej sa vo väzbe, prísnejšia právna úprava obsiahnutá v čl. 5 dohovoru upravujúcom právo na osobnú slobodu a bezpečnosť (m. m. napr. I. ÚS 256/07, II. ÚS 15/05, III. ÚS 272/03, IV. ÚS 65/05). Tento právny názor vychádza z rešpektovania rozhodovacej praxe Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), v zmysle ktorej sa osobná sloboda chráni v zásade prostredníctvom čl. 5 dohovoru, a to najmä pokiaľ ide o zákonnosť väzby vrátane otázky, či k takémuto zbaveniu slobody došlo v súlade so zákonom upraveným postupom (čl. 5 ods. 1 dohovoru), pričom súčasťou záruk vyvoditeľných z čl. 5 dohovoru je aj ochrana práva jednotlivca na primeranú dĺžku väzby v zmysle požiadavky, aby väzba nebola predlžovaná nad primeranú lehotu a aby nedochádzalo v postupe príslušných orgánov počas trvania väzby k zbytočným prieskumom (čl. 5 ods. 3 dohovoru), ako aj ochrana práva jednotlivca domáhať sa periodického prieskumu zákonnosti väzby a žiadať o prepustenie na slobodu, o ktorom musí byť rozhodnuté urýchlene [(čl. 5 ods. 4 dohovoru); k uvedenému pozri napr. *Khudoyorov v. Rusko*, č. 6847/02, rozsudok ESLP z 8. 11. 2005, body 124 – 125, 172 – 174 a 193; *Öcalan v. Turecko*, č. 46221/99, rozsudok Veľkej komory ESLP z 12. 5. 2005, body 83 – 84 a 103; *Khudobin v. Rusko*, č. 59696/00, rozsudok ESLP z 26. 10. 2006, body 103 a 115].

35. Takisto, pokiaľ ide o námietku týkajúcu sa porušenia práva sťažovateľov na obhajobu vyjadreného v čl. 50 ods. 3 ústavy, ústavný súd už opakovane judikoval, že tento článok ústavy sa zásadne nevzťahuje na konanie o väzbe (napr. II. ÚS 15/05). Pri väzobných konaniach vníma ústavný súd právo na obhajobu ako súčasť práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ústavy, príp. čl. 5 dohovoru a v prípade zistenia porušenia práva na obhajobu vo vzťahu k rozhodovaniu o väzbe pristúpi k vysloveniu jeho porušenia prostredníctvom čl. 17 ústavy alebo čl. 5 dohovoru, nie prostredníctvom sťažovateľmi označeného čl. 50 ods. 3 ústavy (obdobne napr. I. ÚS 125/2015, II. ÚS 116/2011, II. ÚS 266/2013, II. ÚS 600/2014, III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 135/04).

36. Ústavný súd, súc viazaný návrhom na rozhodnutie (§ 45 zákona o ústavnom súde), v tomto prípade konštatuje, že sťažovatelia, zastúpení kvalifikovaným právnym zástupcom, namietajú porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Tost 2/2020 z 22. januára 2020 v súvislostiach rozhodovania o pokračovaní (predĺžení trvania) väzby, na ktoré sa tieto nimi označené články ústavy a dohovoru vecne nevzťahujú. Keďže neexistuje žiadna vecná súvislosť medzi rozhodnutím najvyššieho súdu a namietaným porušením označených článkov ústavy a dohovoru, ústavné sťažnosti sťažovateľov sú v tejto časti zjavne neopodstatnené, a preto ich ústavný súd z tohto dôvodu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.B K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy

37. Základné právo na osobnú slobodu zaručené v čl. 17 ods. 2 ústavy vo svojom znení odkazuje na zákon. V zmysle judikatúry ústavného súdu pod zákonom ustanoveným spôsobom pozbavenia osobnej slobody (čl. 17 ods. 2 ústavy) treba rozumieť taký postup a rozhodnutia súdov, ktoré rešpektujú ustanovenia Trestného poriadku. Z čl. 17 ods. 5 ústavy vyplýva, že do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom. Ústava sama teda neustanovuje ani dôvody väzby, ani čas, na ktorý možno vziať do väzby, ale odkazuje v tomto smere na zákonnú úpravu. Príslušná zákonná úprava obsiahnutá predovšetkým v Trestnom poriadku je tak integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej

osobnej slobody. Jej nerešpektovanie je zároveň nerešpektovaním ústavy, a tým i porušením ňou zaručeného práva na osobnú slobodu (obdobne napr. II. ÚS 55/98, III. ÚS 48/00, II. ÚS 315/06, I. ÚS 628/2017).

38. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom odôvodnenia rozhodnutia sp. zn. 4 Tost 2/2020 z 22. januára 2020 zistil, že najvyšší súd sa okolnosťou prezentovanou sťažovateľmi v ústavných sťažnostiach na základe námietky jedného z obvinených zaoberal. Poukazujúc pritom na právnu úpravu sťažnosti ako riadneho opravného prostriedku proti uzneseniu obsiahnutú v ustanoveniach § 185 – § 195 Trestného poriadku najvyšší súd pripomenul, že sťažnosť sa podáva orgánu, proti ktorému sťažnosť smeruje, a to do 3 dní od oznámenia uznesenia (§ 187 ods. 1 Trestného poriadku). Poznamenal, že ustanovenie § 187 ods. 1 Trestného poriadku o lehote a mieste na podanie sťažnosti odkazuje na špecifickú zákonnú lehotu na podanie sťažnosti proti uzneseniu súdu o väzbe, ktorá je vyjadrená vo vzťahu k prokurátorovi v ustanovení § 83 ods. 2 prvej vete Trestného poriadku slovami „len ihneď“. Tento režim sa v zmysle § 83 ods. 2 vety za bodkočiarkou Trestného poriadku vzťahuje aj na obvineného, ale len na lehotu podania sťažnosti proti uzneseniu o ponechaní obvineného vo väzbe a proti uzneseniu o predĺžení lehoty trvania väzby v prípravnom konaní podľa § 76 ods. 3 a 4 Trestného poriadku (R 29/2010). Najvyšší súd konštatoval, že obvinení, medzi nimi aj sťažovatelia, ihneď po vyhlásení uznesenia o predĺžení trvania ich väzby zahlásili sťažnosť a nadväzne sudca pre prípravné konanie uložil obvineným (ich obhajcom) poriadkovú lehotu na spracovanie sťažnosti tri pracovné dni, a zároveň ich upozornil, že spis bude v najbližší pracovný deň predložený nadriadenému súdu, preto bolo potrebné písomne spracované sťažnosti zaslať priamo tomuto súdu. Najvyšší súd k tejto skutočnosti zaujal názor, v zmysle ktorého nevidel dôvod, prečo by mal sudca pre prípravné konanie vo väzobných veciach, ktoré sa musia vybavovať prednostne a urýchlene, „*nadstavovať novú poriadkovú - sudcovskú lehotu*“ na odôvodnenie sťažnosti, a zároveň poznamenal, že nie je jeho povinnosťou ako nadriadeného súdu vyčkávať, resp. vyprosovať si od strán trestného konania odôvodnenia sťažností. Napriek tomu najvyšší súd upovedomil obhajcov obvinených, teda aj obhajcu sťažovateľov, o termíne konania neverejného zasadnutia, a taktiež na možnosť, nie povinnosť, písomne podané sťažnosti odôvodniť. Obhajcovia obvinených (okrem

obhajcu sťažovateľov) túto možnosť aj využili. Nad rámec uvedeného najvyšší súd dodal, že dôvody sťažnosti nie sú jej obligatórnou náležitosťou, a preto na vyvolanie prieskumnej kompetencie nadriadeného orgánu postačí aj to, ak ide o podanie (zhlásenie) tzv. bianco sťažnosti, t. j. sťažnosti, ktorá žiadne odôvodnenie neobsahuje. V posudzovanom prípade sa podľa názoru najvyššieho súdu obhajcovia dostatočným spôsobom k veci vyjadrili tak písomne k návrhu príslušného prokurátora na predĺženie dôvodov väzby, ako aj pri výsluchoch obvinených.

39. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd naozaj o riadnych opravných prostriedkoch sťažovateľov rozhodol v čase plynutia sudcom špecializovaného súdu určenej lehoty troch pracovných dní na písomné odôvodnenie „zhlásených“ sťažností proti rozhodnutiu zo 17. januára 2020 o predĺžení lehoty trvania väzby, a je zrejmé aj to, že sťažovatelia (ich obhajca) túto sťažnosť neodôvodnili, resp. odôvodniť nestihli, keďže nemali žiaden dôvod nespoliehať sa na lehotu určenú špecializovaným súdom. Za takto vzniknutej situácie sa skutočne môže prima facie javiť, že najvyšší súd svojím rozhodnutím, ale najmä postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal, znemožnil sťažovateľom predniesť svoju argumentáciu proti predĺženiu trvania ich väzby, čo by mohlo predstavovať zásah do ich práva na osobnú slobodu v nadväznosti na ich obhajobné práva.

40. Ústavný súd však v každom jednotlivom prípade tvrdeného porušenia základného práva na osobnú slobodu je povinný pri svojom rozhodovaní prihliadať aj na konkrétne okolnosti preskúmvanej veci (obdobne pozri II. ÚS 353/06, II. ÚS 142/07, II. ÚS 80/08, I. ÚS 59/2016, III. ÚS 217/2016 a pod., ale vyplýva to aj z mnohých rozhodnutí ESLP napr. Letellier proti Francúzsku, rozhodnutie z 26. 6. 1991, *Annuaire*, č. 207; Navarra proti Francúzsku, rozhodnutie z 23. 11. 1993, *Annuaire*, č. 273-B a ďalšie).

41. Ako z obsahu ústavných sťažností jednoznačne vyplýva, namietaným je druhostupňové rozhodnutie a v tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na ustanovenie § 192 ods. 1 Trestného poriadku, ktorý upravuje rozsah preskúmvacej činnosti nadriadeného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti, ktorý vzhľadom na absenciu osobitnej úpravy v súvislosti so sťažnosťou proti rozhodnutiu o väzbe (§ 83 Trestného poriadku) treba aplikovať aj

vo vzťahu k preskúmvaniu tzv. väzobných rozhodnutí prvostupňového (v tomto prípade špecializovaného) súdu. Podľa tohto zákonného ustanovenia pri rozhodovaní o sťažnosti preskúma nadriadený orgán

a) správnosť výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým sťažovateľ podal sťažnosť, a

b) konanie predchádzajúce týmto výrokom napadnutého uznesenia.

42. Účinná zákonná úprava, ktorá bola základom konania a rozhodovania najvyššieho súdu ako sťažnostného súdu (vychádzajúc aj z čl. 2 ods. 2 ústavy), teda zakotvuje tzv. obmedzený revízny princíp. Tento spočíva v tom, že najvyšší súd pri rozhodovaní o sťažnosti proti rozhodnutiu o väzbe (predĺžení jej trvania) preskúmava správnosť výrokov napadnutého uznesenia zo všetkých hľadísk (bez ohľadu na to, či ich sťažovatelia v sťažnostiach výslovne uviedli, alebo nie) a správnosť postupu konania, ktoré napadnutým výrokom predchádzalo, a to rovnako z hľadiska všetkých chýb, ktoré mohli spôsobiť nesprávnosť napadnutých výrokov uznesenia (opäť bez ohľadu na ich konkretizáciu v sťažnostiach). Preskúmvacia činnosť najvyššieho súdu ako sťažnostného súdu je teda limitovaná rozsahom predmetu konania pred prvostupňovým – špecializovaným súdom a zákonná úprava nepredpokladá, že by najvyšší súd ako súd sťažnostný mal rozhodovať o určitej skutočnosti, ktorá nebola predmetom konania pred špecializovaným súdom. Uvedené by bolo okrem iného v rozpore s dvojinštančnosťou konania a rozhodovania o väzbe, ktorá vyplýva z viacerých ustanovení Trestného poriadku (§ 83 a § 76). Ustanovenie § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku síce zakotvuje právomoc najvyššieho súdu v prípade, že nezamietne sťažnosť z dôvodov uvedených v § 193 ods. 1 Trestného poriadku, zrušiť napadnuté uznesenie a rozhodnúť o veci, avšak aj toto zákonné ustanovenie treba vykladať s ohľadom na rozsah preskúmvacej činnosti najvyššieho súdu tak, že nie je namieste v konaní o sťažnosti rozširovať predmet konania nad rámec predmetu konania pred prvostupňovým súdom.

43. Uvedený revízny princíp v spojení s tým, že sťažovatelia mali možnosť predniesť svoje argumenty proti predĺženiu lehoty trvania väzby v konaní pred súdom prvého stupňa, a to jednak písomným vyjadrením sa k návrhu príslušnej prokuratúry na predĺženie trvania lehoty väzby, ako aj pri ich výsluchu pred špecializovaným súdom v rámci konania o tomto

návrhu, je takou okolnosťou, ktorá výrazne oslabuje reálne obmedzenie obhajobných práv sťažovateľov v rámci konania o osobnej slobode rozhodnutím najvyššieho súdu s konkrétnym skutočným (uchopiteľným) dopadom na ich základné práva.

44. Správnosť tohto záveru je podporená aj absenciou uvedenia (v ústavných sťažnostiach) konkrétnej sťažovateľmi zamýšľanej argumentácie, ktorú mienili, ale nemohli, resp. nestihli sťažnostnému – najvyššiemu súdu predostrieť v písomných dôvodoch „zhlásených“ sťažností a ktorú by považovali za relevantnú (s potenciálom iného rozhodnutia o ich väzbe) a súčasne nereflektovanú zo strany nadriadeného súdu, teda ponechanú bez adekvátnej reakcie konajúceho všeobecného súdu.

45. Sťažovatelia tak nepredniesli nijakú okolnosť, ktorá by v materiálnom poňatí ochrany základného práva na osobnú slobodu dostatočne odôvodňovala záver o odopretí im práva na obhajobu. Za týchto okolností sa ústavné sťažnosti sťažovateľov v tejto časti javia zjavne neopodstatnené.

46. Ďalšou okolnosťou, na ktorú ústavný súd v predmetnej veci prihliadol, bola skutočnosť, že najvyšší súd zvolený, sťažovateľmi namietaný, postup odôvodnil, opierajúc sa o konkrétne zákonné ustanovenia platného a účinného procesnoprávneho predpisu, ktorým sa konanie riadilo. Interpretáciu a následnú aplikáciu týchto noriem pritom nie je možné hodnotiť ako takú, ktorá by bola v rozpore s ich znením, zmyslom alebo účelom. Ani samotní sťažovatelia v ústavných sťažnostiach nekonkretizovali ustanovenie Trestného poriadku, ktoré by najvyšší súd zjavne porušil alebo neprípustne „obišiel“.

47. V tomto svetle sa potom aj argumentácia sťažovateľov *„Účelom práva zaručeného čl. 50 ods. 3 ústavy je poskytnutie príležitosti brániť sa obvineniu zo spáchania trestného činu. Vo veci sp. zn. II. ÚS 52/98, ústavný súd uviedol, že pozitívny záväzok Slovenskej republiky pri realizácii práv obvineného v trestnom konaní je zabezpečený cestou Trestného poriadku, ktorý je právnym predpisom upravujúcim postup v trestnom konaní. Trestný poriadok v jednotlivých fázach trestného konania zaručuje ústavou garantované právo obhajoby.“* javí ako nepriliehavá, keďže postup najvyššieho súdu bol práve postupom v súlade s dotknutými ustanoveniami Trestného poriadku upravujúcimi

riadny opravný prostriedok proti uzneseniu – sťažnosť. Práve naopak, sťažovateľmi uplatnený výklad ustanovení procesného predpisu o „fakultatívnosti“ odôvodnenia sťažnosti proti uzneseniu o väzbe (uvedený v bode 12 odôvodnenia tohto uznesenia) svedčí v prospech postupu najvyššieho súdu.

48. Napokon v súvislosti so sťažovateľmi požadovanou ochranou ich základných práv nebola pri celkovom posúdení ústavných sťažností úplne bez významu skutočnosť, že najvyšší súd termín neverejného zasadnutia o podaných opravných prostriedkoch vopred oznámil obhajcom obvinených, a to s možnosťou predloženia ich dôvodov. A keďže išlo o posledný deň sudcom špeciálneho súdu určenej lehoty, nemožno to považovať za také skrátenie, ktoré by absolútne vylúčilo možnosť primeranej reakcie obvinených (ich obhajcov), a to ani s prihliadnutím na skutočnosť, že k oznámeniu termínu neverejného zasadnutia došlo len niekoľko hodín pred jeho konaním. Je opodstatneným predpoklad, že v posledný deň lehoty určenej na podanie sťažnosti v písomnej podobe je jej príprava už v štádiu minimálne spôsobilom (veľmi) stručne definovať jej nosné – kľúčové dôvody určujúce zameranie prieskumu v rámci sťažnostného konania. Obhajca sťažovateľov síce, ako to tvrdí, nestihol toto oznámenie najvyššieho súdu urobené v elektronickej forme zaregistrovať, avšak, ako sa z ústavných sťažností javí, rezignoval aj na podanie odôvodnenia zahlásených sťažností hoc aj po rozhodnutí nadriadeného súdu v rámci sudcom špecializovaného súdu nastavenej lehoty. Dôvod nezaregistrovania predmetného avíza neverejného zasadnutia najvyššieho súdu sťažovateľa neozrejmili, avšak obvyklá zodpovedná starostlivosť poskytovania obhajoby takéto prípady eliminuje.

49. Všetky uvedené zistenia, aj keď jednotlivito, samy osebe sa nemusia zdať byť spôsobilými presvedčivo vyvrátiť tvrdenie sťažovateľov o zásahu do ich základného práva na osobnú slobodu, v ich súhrne napokon viedli ústavný súd k prijatiu záveru, že najvyšší súd svojím postupom a namietaným rozhodnutím sp. zn. 4 Tost 2/2020 z 22. januára 2020 pozbavil sťažovateľov osobnej slobody spôsobom neodporujúcim zákonu – Trestnému poriadku, preto ústavné sťažnosti sťažovateľov aj v tejto časti namietaného porušenia základného práva zaručeného v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnené.

50. Pretože ústavné sťažnosti sťažovateľov boli ako celok odmietnuté, bolo bez právneho významu zaoberať sa ich ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júla 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu